

จับคู่ผสมพันธุ์ตะโขงในกรงเพาะเลี้ยงของสวนสัตว์นครราชสีมา

กิริติ กัญยา¹ สุนทร จอกลาง¹ บุญชู ปอกระโทก¹ อุดม สายทะเล¹
และศุลยวรรธ สุทธิแพทย์²

บทคัดย่อ

จากการศึกษาพฤติกรรมกรงจับคู่ผสมพันธุ์ตะโขงในสภาพกรงเลี้ยงของสวนสัตว์นครราชสีมา จำนวน 7 ตัว (เพศผู้ 3 ตัว เพศเมีย 4 ตัว) พบพฤติกรรมออกเป็น 2 กลุ่ม คือ พฤติกรรมส่วนตัว และพฤติกรรมทางสังคม พบว่าพฤติกรรมส่วนตัว ได้แก่ พฤติกรรมการกินอาหารที่เป็นโครงไก่สดมีพฤติกรรมในการกินทั้งจุดน้ำตื้น และจุดน้ำลึกโดยใช้ขาและหางเป็นส่วนที่ช่วยพยุงให้ส่วนหัวและปากอยู่เหนือน้ำก่อนกลืนอาหาร อาหารที่มีชิ้นใหญ่จะเหวี่ยงสะบัดให้ชิ้นอาหารมีขนาดเล็กกลงเพื่อให้พอดีคำ พบความแตกต่างในช่วงของเวลาการกินอาหาร อาหารที่ไม่มีชีวิตใช้เวลาเฉลี่ย 4.58 นาทีต่อตัวต่อน้ำหนักอาหารเฉลี่ย 0.92 กิโลกรัม เวลาในการกินอาหารมีชีวิตเฉลี่ย 5.83 นาที ส่วนพฤติกรรมการพักผ่อน พบบริเวณพื้นที่แห้งที่เป็นร่มเงาพบได้มาบ่อยครั้ง 25 เปอร์เซ็นต์ของกลุ่ม พบการพักผ่อนในช่วงเวลา 9.30-10.00 น. ไม่พบความแตกต่าง ของอุณหภูมิ ความชื้น ความเข้มแสง พฤติกรรมการเคลื่อนที่ในช่วงวันของตะโขงมีน้อยมาก พบช่วงที่ย้ายจุด และช่วงกินอาหาร ช่วงที่ย้ายจุดเฉลี่ยครั้งละ 15 วินาที และในช่วงวันย้ายจุดวันละ 10-13 ครั้ง การเคลื่อนที่ที่พบในน้ำ 7 % ของกลุ่ม ไม่พบความแตกต่างของอุณหภูมิ ความชื้นในอากาศ และความเข้มแสง พฤติกรรมการลอยตัวในน้ำ พบพฤติกรรมลอยตัวในน้ำของตะโขงในช่วงวันมากที่สุดและเป็นพฤติกรรมซ้ำๆ ที่พบได้ในทุกวัน 53 % ของกลุ่ม ซึ่งจะกระจายตัวกันห่างๆ ประมาณ 3-4 เมตร ชัดเจนพบ 1/3 ของลำตัวที่โผล่เหนือน้ำ พฤติกรรมการอาบแดด ในช่วงวัน ตั้งแต่ 8.00-17.00 น. พบ 9 เปอร์เซ็นต์ ของกลุ่ม พบมากที่สุดในช่วงเวลา 9.00-10.0 น. ที่อุณหภูมิเฉลี่ย 24.5 องศาเซลเซียส ความชื้น 45 เปอร์เซ็นต์ ความเข้มแสง 410-508x100 Lux พบ 79 เปอร์เซ็นต์ และช่วง 12.00-14.30 น. ที่อุณหภูมิเฉลี่ย 30.2 องศาเซลเซียส ความชื้น 48 เปอร์เซ็นต์ ความเข้มแสง 410-508x100 Lux พบ 23 เปอร์เซ็นต์ พฤติกรรมของกลุ่มในช่วงวันที่พบ 7 เปอร์เซ็นต์ ในช่วงอุณหภูมิเฉลี่ย 27.35 องศาเซลเซียส ความชื้นเฉลี่ย 46.5 เปอร์เซ็นต์ ความเข้มแสง 410-508 Lux โดยจะอาบแดดเฉลี่ย 18 นาที ตัวที่อาบแดดเป็นเวลานาน 30 นาทีขึ้นไปและอุณหภูมิที่สูง 29 องศาเซลเซียสขึ้นไป จะแสดงพฤติกรรมในการ อ้าปาก เพื่อระบายความร้อน พฤติกรรมดำน้ำหลบซ่อนตัว ในช่วง 8.00-9.00 น. ถึง 92 % ของกลุ่มที่อุณหภูมิต่ำกว่า 28 องศาเซลเซียส ความชื้นระหว่าง 65-70 เปอร์เซ็นต์ ความเข้มแสง 180-200 Lux ในช่วงวัน พบ 5 เปอร์เซ็นต์ ของกลุ่มดำน้ำได้เฉลี่ย 15 นาที

และพฤติกรรมกรนอนเกยฝั่งพบ 3 เบอร์เซ็นต์ ไม่พบความแตกต่างของ อุณหภูมิ ความชื้น และความเข้มแสง

พฤติกรรมทางสังคม ที่พบ ได้แก่พฤติกรรมกรก้าวร้าว ในขณะช่วงการกินอาหาร และพฤติกรรมเฝ้ารังไข่ ส่วนพฤติกรรมอื่น ๆ ได้แก่ พฤติกรรมกรเข้าคู่ พฤติกรรมกรเกี่ยวพาราตี และพฤติกรรมกรหวงอาณาเขต ไม่พบพฤติกรรมในส่วนเพาะเลี้ยง

พฤติกรรมกรวางไข่ พบกรทำรังวางไข่ ในพื้นที่ที่เป็นร่มเงา โดยมีพฤติกรรมกรใช้ขาและหางเขี่ยเศษใบไม้และเศษหญ้าที่จัดเตรียมไว้ในพื้นที่ส่วนสังเกตพฤติกรรม พบพฤติกรรมกรทำรังอยู่ 4-5 วัน สังเกตเห็นตะโงมีพฤติกรรมเฝ้ารังไข่ พฤติกรรมกรวางไข่ขนาดหลุมลึก 12 เซนติเมตร จากนั้นจะเฝ้ารังไข่ห่างจากรังวางไข่ประมาณ 3-4 เมตร และจะมีพฤติกรรมหันหน้ามาทางรังไข่อยู่เสมอในช่วงนั้นจะมีพฤติกรรมที่ดุร้าย พบกรออกไข่วันที่ 5 สิงหาคม 2551 จำนวน 19 ฟอง ผลตรวจเช็คในห้องปฏิบัติการพบว่าไข่ทั้ง 19 ฟองไม่มีเชื้อและน่าเสีย มีน้ำหนักเฉลี่ย 161.30 กรัม ความกว้างเฉลี่ย 55.69 มิลลิเมตร ความยาวเฉลี่ย 91.55 มิลลิเมตร

¹แผนกบำรุงสัตว์ สวนสัตว์นครราชสีมา 111 หมู่ 1 ตำบลไชยมงคล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

²สาขาวิชาคลินิกช้างและสัตว์ป่า คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200